

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvu Ljubljana

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 61. Rokopisov ne vračamo. Nepriznanih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak teden. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani po: UJU plačajo list z članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112

Slava starim vojnim praporom — novi nas vodijo v svetlo bodočnost!

Dne 6. septembra, na rojstni dan Nj. Vis. prestolonaslednika Petra, so bile za menjane stare srbske polkovne zastave z novimi jugoslovenskimi.

S slavo ovenčane in v mnogih bojih preizkušene in odlikovane zastave, ki so vodile v prošlosti našo junaško vojsko od zmage do zmage, so prenešene v zaščitno kralja Petra Velikega Osvoboditelja na Oplenju.

Teško je bilo slovo od slavni polkovnih zastav, a naša jugoslovenska vojska je kot prva pokazala, da je treba po 6. januarju započeti s temeljito reorganizacijo dosedanje miselnosti in postaviti enkrat za vselej nepremostljivo mejo med tradicijo in bodočnostjo.

Jugoslovenske polkovne zastave naj bodo simbol jugoslovenske vzgoje naše vojske, ki bo edina pripomogla, da bo slava, ki so jo priborili polki pod starimi zastavami, ostala neomadeževana, in Jugoslavija, priborjena iz njihovo krvi, mogoča, enotna in nerazdružljiva, kakršno si je zamislil Nj. V. kralj v svojem manifestu.

Tudi v našem javnem življenju je treba, po vzgledu naše slavne vojske, spraviti stara gesla, čeprav so morda slavna za preteklost bodisi stranke ali organizacije, ker so vsa taka gesla v preteklosti vodila do razprtij in nesloge. Danes moramo iskati povsod samo bazo, ki nam omogoča združitev vseh nas pod praporom jugoslovensstva, ki edino vodi našo državo do integralnega narodnega in državnega edinstva.

Tudi v učiteljskem stanu so prevladovala razna gesla, ki niso bila v korist šole in učiteljskega stanu, a vendar je že pred desetimi leti pokazala ogromna večina z ustanovitvijo Udruženja jugoslovenskega učiteljstva ono pravo smer, ki vodi potom skupnega in enotnega dela do pravega edinstva.

Sedaj ko imamo po Nj. V. kralju začrtano smer, ko nam je naša hrabra vojska dala najlepši vzgled, prepustimo tradicije preteklosti, zavrzi pomisleke, ki so nam jih vcepili v času, ko smo korakali še pod strankarskimi prapori in združimo se v močne vrste enotnega Jugoslovenskega učiteljskega udruženja in oprimo se, s se večjo vnmemo nego dosedaj, vzgoje naše mladine v jugoslovenskem duhu in pokažimo v delovanju za narodno in državno edinstvo, da smo stan, ki edini more med narodom vcepiti novo miselnost in ki se ga radi tega mora tudi materialno dobro podpreti, da bo

zmogel izvrševati vestno in točno veljavno nalogo, ki mu je poverjena.

Sesti september je mejnik med prošlostjo in bodočnostjo za našo jugoslovensko vojsko, je pa tudi kažipot in mejnik za staro in novo miselnost, ki se mora

Boj proti „Učiteljski gospodarski poslovalnici“.

Vsako leto ob pričetku šol. leta se prične gotova gospodarska zavist glede prodaje šolskih potrebščin, ki ji sledi par vlog na prosvetni oddelek, odnosno velikega župana oz. bansko upravo, katerih efekt je nekaj odlokov prosvetne uprave na šolska upraviteljstva, da učiteljstvo ne sme agitirati in ne zbirati denarja za nakup šolskih potrebščin otrok.

Ze večkrat smo hoteli zadevo obravnavati, toda ni bilo prave prilike, ker zadevne vloge niso bile javne. Sedaj prinaša »Trgovinski list« — kakor smo objavili v zadnji številki — tako vlogo in s tem je dana prilika, da o zadevi izpregovorimo tudi javno in jo javno obravnavamo, ne po naši krivdi, ampak po krivdi onih, ki so jo iznesli v javnost.

Vsekakor je treba ločiti poslovanje trgovskih oblastveno odobrenih institucij in nakup šolskih potrebščin s strani učencev ter sodelovanje učiteljstva pri tem.

Povemo javno in odločno: Učiteljstvo je nabavo šolskih potrebščin gledalo samo iz vidika enotnih šolskih potrebščin pri učencih istega razreda in iste šole kakor je od njega zahtevala šolska uprava in čemur se je ono moralo pokoravati ter je tudi edino v tem pravcu bilo zainteresirano in se je udeleževalo pri stvari. Vse drugo so samo podtikanja in učenci kupujejo šolske potrebščine pri najrazličnejših trgovcih. Pojdite v veže šolskih poslopij, tudi tam bodele videli letake različnih trgovcih, ki so jih upraviteljstva preselila, da jih razobesijo.

Za enotna samoučila se je pa učiteljstvo potezalo pač iz utemeljenih pedagoških razlogov ter je tu vprašanje tudi obravnavalo na svojih društvenih zborovanjih in je zavzelo stališče: če se zahtevajo v šoli enotna samoučila, se ne sme omejevat skupne nabave istih in smatrati navajanje izdelkov kake trvdke kot agitacijo za isto trvdko. Saj so se kupovali izdelki one trvdke v povsem drugih trgovinah, s čemer je podan zadosten dokaz, da o kakih pristanostih ni bilo govora.

Zal nam je, da nimamo pri roki referatov in obravnava naših okrajnih društev in uradnih konferenc o potrebi enotnih šolskih potrebščin in o njih nabavljanju, ker s tem bi merodajnim faktorjem in javnosti pokazali tu vprašanje in nagibe, ki vodijo učiteljstvo pri tem, v povsem drugi luči, kakor zadevo slikajo trgovski krogi v javnosti. Zadeva ima namreč tudi svoje pedagoške lince in zahteve, preko katerih ne more iti šola in učiteljstvo.

Toliko glede enotne nabave šolskih potrebščin za razrede.

Sedaj glejmo, kaj pravi »Trgovski list« in koliko je na tej stvari:

je bila ena soba dodeljena mladinski in šolski književnosti, ena pa telovadbi po sokolskem sistemu.

V sobi za mladinsko in šolsko literaturo je bila, rekel bi, velika gneča. Po stenah nalepljene posamezne strani iz najrazličnejših učnih knjig, po mizah pa poleg pedagoških in učnih knjig lepo razporejena mladinska literatura. Za Fleretovo: Našo prvo knjigo je vladal v tej sobi precejšen interes in se je mnogo učiteljstva, predvsem srbohrvatskega, kajti slovensko jo že pozna, informiralo o uspehih, ki se dosežejo z uvedbo te knjige v prvi razred. Interesantno je dejstvo, da je naša prva knjiga tudi prva izginila iz razstava. Pri mladinski literaturi je bilo opaziti, da slovenska prav nič ne zaostaja za drugo, marveč da v marsičem celo prednjači. Posebno pozornost je vzbujala mladinska izdaja slovenskih klasikov.

V sobi telovadbe po sokolskem sistemu je bila razstavljena predvsem sokolska literatura in sokolski kroji. Stene pa so bile okrašene s sliko staroste prestolonaslednika Petra in drugih prvakov Sokola kraljevine Jugoslavije. Na hodniku nad stopniščem pa je bilo razobešenih večje število velikih in lepih slik, ki so prikazovale razne momente telovadnih vaj.

Ko je prišel v prvo nadstropje je vsakdo opazil dvorano, napolnjeno z ženskimi ročnimi deli, ki je bila zelo okusno urejena. Ze sam pogled v to dvorano, ki služi sicer za šolske prireditve, je vsakogar naravnost očaral, kajti narodne vezenine iz najrazličnejših delov naše domovine, izdelane v bujnih barvah tako precizno, da mora vsakdo nehoti v mislih občudovati pridnost mladih delavk. — In ravno v tem oddelku je bila Dravska banovina zelo slabo zastopana. Razstavila je več ali manj le predmete z umetnim vezenjem, manjkale pa so narodne vezenine, s katerimi je prednjačila Primorska banovina.

uveljaviti v vsem našem javnem življenju. Tudi med učiteljstvom se morajo za brisati sledovi stare strankarske razcepljenosti in se mora razviti prapor stanovske enotnosti. Naša vojska nam naj bo vzor!

»Letno se morajo boriti naši trgovci s šolskimi potrebščinami proti učnemu osebju in njihovim organizacijam zaradi nedopustnega vabljenja šolskih upraviteljev, učiteljstva, neposredno tudi učencev in njihovih staršev, k nakupu šolskih potrebščin le pri njihovih, oziroma njim najbolj odgovarjajočim trgovcih.«

V gornjem odstavku se podičje šolskim upraviteljem, uradnim osebam, nedopusten, torej protizakonit postopek in pristranost v službenem poslu. Očito je tu podana kleveta po zakonu o tisku proti šolskim upraviteljem, ki daje vsakemu upravitelju pravico, da nastopi proti njej. Radovedni smo, kako bi podprli inspiratorji objave tega dopisa v tem slučaju uredništvo »Trgovskega lista« s potrebnimi dokazi resnice napram pavšalnemu obdolžitvam proti šolskim upraviteljem.

Kako bo kvitiral prosvetni oddelek javni očitki, da se ponavljajo kršitve njegovih odredb, z odstavkom: »Letno izdaja g. šef prosvetnega oddelka stroge odloke, ki pod kaznijo prepovedujejo tako in podobno vmešavanje učiteljstva v trgovino, vendar se kršitve teh odredb vedno ponavljajo.« to prepisujemo prosvetnemu oddelku; učiteljstvo je upravičeno zahtevati le konkretne dokaze za to, ker pada očitki službene kršitve tudi nanj, drugače ostane to javna kleveta, preko katere ne bo mogla iti ne oblast in ne učiteljstvo.

Enako zahteva dokaza sledeča trditve: »Prvotno je zahtevalo učno osebje od učencev denar ter nabavljalo vse potrebščine za pouk samo tam, kjer je bilo njim po volji, v višjih šolah celo v inozemstvu. Ko je trgovstvo dosseglo izdajo prepovedi takega postopanja, so se učitelji iznenada preorientirali tako, da pač drugo leto niso sprejemali denarja, ampak so naročili učencem, naj gredo v »Učiteljsko knjigarno«, kjer je za nje že vse po razredih zavito in pripravljeno, ter naj odajo tam naprej označeni znesek.« — Ob tej priliki bi naslovili tudi vprašanje na Gremij trgovcev v Ljubljani, kako se to strinja, da v »zaščito interesov trgovcev s šolskimi potrebščinami« nastopa proti »Učiteljski knjigarni«, ki je ravno tako njega članica, kakor njega »zaščitniki«. Sicer pa to prepustimo vodstvu knjigarne, da to samo uredi; učiteljstvo zanima in zahteva dokaza le v toliko, kolikor je tudi tu podan očitki glede nepravilnega službenega postopka.

Ker omenja članek tudi »Zalogo šolskih knjig« in pozneje tudi Učiteljsko Gospodarsko Poslovalnico, bi ob tej priliki vprašali: ali je reklama oblastno potrjenega podjetja zase v Učit. tov. bolj dopustna, ali javno nastopanje Trg. lista proti oblastno dovoljenim

ustanovam in javno izpodbijanje njihovega pridobitnega kredita v »Trg. listu«.

Ne zagovarjamo od oblasti neodobrenega trgovskega poslovanja; zato pa moramo tembolj naglasiti, da je Učiteljska Gospodarska Poslovalnica (UGP) oblastno pravilno odobrena, da ima od oblasti pravilno potrjena zadružna pravila in je ravno tako vredna zaščite, kakor vsaka druga oblastno potrjena in dovoljena ustanova.

Učiteljska Gospodarska Poslovalnica se ravna točno po svojih odobrenih pravilih in se le čudimo Gremiju trgovcev, da se obrača v predmetni zadevi na prosvetno upravo in ne na trgovinsko, pod katero pripada ustanova in ki ima edino skrbeti, da ne prekorajči delokroga in dopustno posluje. To daje vidik, da se poizkuša službeno nastopati proti učiteljstvu, ker proti ustanovi ni razlogov.

Povsem nerazumljivo nam je, da se skuša reklamo v službenem svojstvu v šoli spravljati v stik z objavami v Učiteljskem tovarišu, kakor v sledečem odstavku: »Učiteljstvo po odloku g. vel. župana O. br. 1945 ex 1927, z dne 20. septembra 1927. Ne sme omenjati v šoli ali celo določati to ali ono trgovino, marveč se mora skrbno ogibati vsake agitacije za to ali ono trvdko. Kako se pa to izvaja, je nazvidno najbolje iz notic v »Učiteljskem tovarišu« št. 4. in 5. ex 1930.« — Učiteljski tovariš je »učiteljstvo«, da bi njega zadeval omenjeni odlok in se tudi ne čita v šoli.

Tembolj nam je zaradi tega nerazumljiv očitki nezakonitega postopanja v sledečem odstavku: »Da je učiteljsko zborovanje v Novem mestu, navzlic vsem prepovedim g. šefa prosvetnega oddelka in g. vel. župana, sklenilo in odobrilo nezakonito vabljenje odjemalcev šolskih potrebščin potom lista svoje organizacije le k UGP, pri čemer nalaga vsem učiteljstvu z obljubo odstotkov nekako moralno obveznost.« — Ali zadevajo službene prepovedi v šoli tudi list? Kako bodo iniciatorji dopisa dokazali podtikanje nezakonitega postopanja, smo zelo radovedni, in zakaj se v tem slučaju ne obrnejo na trgovsko oblast, ki je edina kompetentna reševati take zadeve ustanov, ki spadajo v njeno kompetenco. Ako pa smatrajo iniciatorji dopisa, da je učiteljstvo izvršilo kake službene nezakonnosti, je treba imeti že tehtnejše dokaze za to, preden se kaj takega iznese.

Sedaj k najgorostasnejši trditvi — neloyalne konkurence. Poročilo pravi: »Da sega UGP vsled neumestnega postopanja (ker favorizira le gotove pogodbene trvdke) in postopanja v reklami (ker izrablja službeno in organizacijsko moč z obljubo procentov v škodo ostale konkurence — legalnih trgovcev, davkoplačevalcev) v zakon o pobijanju neloyalne konkurence. Jasno je, da taka propaganda povzroča sredstvo v konkurenci UGP na škodo naše trgovine.« — Učiteljska Gospodarska Poslovalnica se je obrnila na vse trvdke, tudi na one, ki so se sedaj pritožile, da stopijo z njo v stik. Kje je tu neloyalna konkurenca? V naročilnicah ima odprto in vsakemu odjemalcu na prosto voljo dano rubriko, da sam vpiše, pri kateri trvdki želi, da se izvrši naročilo. Kje je tu kaka neloyalna konkurenca? In končno! UGP je oblastno dovoljena ustanova, ki bo tudi sama imela

LISTEK.

Razstava UJU v Beogradu.

Ze pred dvema letoma je bil na glavni skupščini v Mariboru sprejet predlog, naj bi se o priliki desetletnega jubileja našega Udruženja priredila drž. razstava šolskih izdelkov. Na letošnjem kongresu je bil ta predlog realiziran v popolno zadovoljstvo vseh, ki so posetili razstavo, si jo natančno ogledali in se poglabili v njeno ureditev. Ni bilo sicer mogoče povsem v podrobnosti proučiti ves razstavni prostor, kajti štirinajst sob z dvema hodnikoma je vsebovalo toliko materijala in toliko zanimivosti, da je nemogoče podati o tem izčrpno poročilo, pač pa le kratak informativen pregled. Zasluži pa razstava, da se v »Popotniku« spregovori o njenem pedagoškem pomenu.

Da bo pa vsaj deloma jasno v čem je ta razstava obstojala in kaj je bilo na njej zanimivega, hočemo podati na tem mestu le pregled razstavljenih predmetov po sobah in pa nekaj neizogibnih pripomb.

Vsa razstava je bila urejena po predmetih, izdelki šol iz vse države so bili med seboj pomešani, a vendar so najboljše izdelki stopali povsod v ospredje in z mirno vestjo lahko trdimo, da je teh največ bilo iz Dravske banovine.

Ko si stopil v avlo šole Kralja Petra, kjer je bila razstava, te je pozdravil glas iz radioaparata in zagledal si se v stopnjišče zelo okusno okrašeno s pirotskimi tepihi. Po stenah stopnišča so bile razobešene fotografije šol iz Dravske in nekaj tudi iz Savske banovine.

V prvem nadstropju so bila razstavljena predvsem ročna dela in risbe. Poleg tega pa

Poleg te dvorane so bile razstavljene slike in kipi učiteljev-upodabljaljočih umetnikov. Slovensko učiteljstvo je zastopal tu edino tov. Fran Zupan s sedmimi akvarelnimi in eno oljnato sliko.

Hodnik, po katerem se je prišlo do nadaljnjih oddelkov razstave v prvem nadstropju je bil ves okrašen z risbami. Poleg krasno izdelanih slik višjih razredov si opazil prve umetniške poizkuse učencev prvega razreda. Na mizah pa so bile razdeljene risanke po razredih, da je bil jasno razviden razvoj risanja od začetka do konca, in ravno tu se je opazilo, kako različno se v naši državi poučuje ta predmet. Med raznimi, dasi na nižji stopnji primitivnimi ilustracijami raznih življajev in dogodkov je bilo opaziti risanke z vtisnjenimi pikami, po katerih so vlekli otroci črte in risali primitivne ornamente. Isto je bilo razvidno tudi v prvi sobi deških ročnih del in risanja, kjer so bile risbe pritrjene na steno, urejene po razredih. Nekateri učitelji pač dobro izrabljajo in pospešujejo otroško fantazijo, drugi pa so mišljenja, da naj se začne risanje v narodni šoli s črtami. Ta velikanska razlika pri pouku risanja jasno kaže, kako zelo je potreben enoten učni načrt.

Tudi izdelki deških ročnih del, ki so napolnili poleg risb štiri sobe v prvem nadstropju, so pokazali delavnost mladih rok in pa tudi prav dober uspeh, ki se ga da doseči pri mladini s sistematično vajo v delu ene ali druge vrste. Dominirali so leseni izdelki, bilo pa je tudi mnogo izdelkov iz papirja, lepenke, ilovice in pletarstva. Mnogo je bilo med vsem tem zelo lepih izdelkov in tudi razne skupine so prav posebno padale v oči. V sobi, kjer so bili razstavljene večinoma leseni izdelki, je bila okusno urejena miza, na kateri so bila vsa prometna sredstva, čolni, ladja, vozovi, avtomobili, železnice, aeroplani in vse samo lični otroški

izdelki. Tudi slike na steni so predstvaljale iste predmete. Prav lep je bil tudi pogled v sobo, kjer so bili razstavljene izdelki iz pletarstva in lični predmeti narejeni z rezljarstvom.

Lepo zvezo med deškimi ročnimi deli in vsem ostalim poukom je pokazal tajnik P. R. K. iz Zagreba, ki je razstavil v oddelku Podmladka svoje izdelke in pokazal s tem, kako je prav za prav treba gojiti ročna dela v osnovni šoli, kajti teh ne kaže poučevati kot poseben predmet in izvežbati učence v eni ali drugi smeri te vrste, marveč jih je uporabljati le kot pripomoček pri ostalem pouku za nazorno utrjevanje težjih pojmov.

Posebna soba je bila dodeljena tudi šolam za slepe, gluhomemo in slabonadrajeno deca. Tu so razstavile Pomožna šola iz Ljubljane in Maribora, Gluhonemnica iz Ljubljane ter Zavod za slepe iz Kočevja in Zemun. Poleg otroških izdelkov je bilo razstavljenih tudi mnogo učnih pripomočkov za pouk slepe in gluhomemo in slabonadrajene dece. Naravnost čuditi se je moral človek lepih izdelkom teh imbecilnih otrok, največjo pozornost so pa vzbujali izdelki slepih, ki se, dasi ne vidijo, izvežbajo v prav dobre obrtnike (čevljarji, pletarji, ščetarji itd.).

Pozornost so vzbujali predmeti za preizkušnjo inteligence slabonadrajene dece, ki jih je razstavil tov. Škala iz Maribora. Tudi izdelki obeh pomožnih šol, bodisi pismeni ali risarski, kakor tudi izdelki ročnih del so pokazali, kako se nauči tudi slabonadrajeno dete č hoditi v specialne šole.

Gluhomemo so se izkazali kot zelo dobri risarji in mojstri v vseh vrstah ročnih del, s čemer so povsem jasno pričali izdelki ljubljanske gluhomemnice.

V pritličju so že na hodniku vzbujali pozornost poleg lepopisnih zvezkov razstavljene mnogobrojni vzorci za poslovno spise.

lahko v zalogi vse predmete, da bi se ji niti ne bilo treba obračati drugam. Kje je tu ne- lojalna konkurenca?

Najbolj zgrešen strel je pa oni glede %, o čemer govori poročilo sledeče: »Oglasi obe- tajno UJU za okrepitev organizacije celih 25%, ki je najvišja dovoljena mera čistega dobička, katerega realni trgovci pri današnji ostri kon- kurenci in pičlem poslovnem prometu abso- lutno in pod nobenim pogojem ne more do- seči. In drugi strani se pripominja, da računa davčna oblast pri odmeri čistega dohodka na- še stroke 8 do 10%. Če upoštevamo tem 25% še neizogibno režijo (stanarino, razsvetljavo, inventar in njegovo obrabo, eventualne me- sečne plače, oziroma nagrade vodstva in za- poslencev, pisarniške potrebščine itd.) je jas- no dokazano, da bo UGP delala z nedovolje- nimi odstotki zaslužka, kateri bodo prevelje- ni v veliki meri na učence in bedne starše. Kje so odstotki za Učiteljski dom, pridejo ti še posebej? Če bo UGP skušala gornje mere spodbiti, ni li to potem prevara interesentov?« — Starši in učenci ne bodo zaradi tega niti za paro oškodovani in ne dražje, ampak na- sprotno, ceneje dobili blago. Poleg tega bodo deležni tega tudi revni učenci, za katere bodo upraviteljstva dobila še posebej denar, dočim ga dosedaj niso dobivala od trgov- cev. »Prevaro interesentov« bi bilo treba te- meljito dokazati, sicer ostane tudi to za oblastno odobreno ustanovo javna kleveta in javno izpodbijanje pridobitnega kredita, ki ga podjetje lahko kvitira na drug način.

Sedaj pa nedovoljeni odstotki! V oblast- veno odobrenih pravih Učitelj. Gospodars- ke Poslovalnice je določeno, da dobi od čis- tega dobička zadruga 25% rez. zaklad za- druge, 25% Učiteljski dom v Ljubljani, 25% Učiteljski dom v Mariboru in 25% učiteljska organizacija UJU, pov. Ljubljana.

In s tem je izpodbito jedro očitka neka- ke neolojalnosti in sebičnosti učiteljstva. No- ben učitelj, ki dela v korist zadruga, ne dela sebično za se, temveč za višje, etične cilje od proste trgovske konkurence. In tudi mi se nismo spustili v ta boj iz sebičnih trgovskih konkurenčnih namenov, ampak zaradi teh višjih ciljev, ki nas vodijo.

Odstotki, s katerimi dela UGP, so v po- polnih dopustnih mejah, daleč pod mero, ki jo uporablja danes vsak trgovec, daleč pod mero popustov, ki jih danes dajejo vsi trgovci s papirjem — da lojalno konkurirajo s svojim sokonkurentom. Tega dejstva ne izpodbije niti gori navedeno pretiravanje niti gori raz- jasnjena zmotna s 25%.

Učiteljstvo je pokazalo s svojo ustanovo popoln svoj idealizem. Humanitarno hoče s svojo akcijo podpreti revne učence, katere

podpira danes trgovstvo v mali meri, med- tem ko marsikateri učitelj in učiteljica seže prav pogosto v lasten žep, da pomaga rev- nemu nadarjenemu učencu s šolskimi potreb- ščinami.

Ze nad 30 let si gradi učiteljstvo svoje domove, da bo lahko v njih imelo svojo deco, ki jo hoče šolati, in streho za svoje ustanove. In pregledje zbirke prispevkov, koliko jih je od javnosti, od premožnih zasebnikov, koliko od javnih korporacij, koliko od raznih pre- možnih ustanov, občin, banovine. Srbijanski tovariši so srečnejši; njim prispevajo pre- možni zasebniki po stotisoče, javne ustanove in občine po stotisoče, država po stotisoče, a naše zbirke obstojajo iz od ust pritranih pri- spevkov — učiteljskih. In vendar dela učitelj na vseh koncih in krajih prosvetno, gospo- darsko itd. Ze iz tega razloga moramo vpra- šati javno, kako se mu more potem odrekati, da bi ne smel z lastnim delom dobiti si do- hodke, ne za zasebne namene, ampak za višje, socialno-humanitarne, tam — kjer nikogar ne boli.

In organizacija? Ali menite, da misli tu učiteljstvo nase. Ne! Učiteljstvo zaradi tega ne bo zmanjšalo svojih žrtev za organizacijo. Z organizacijo podpira in vzdržuje učitelj- stvo narodno prosveto in kulturo. In v to svrhu hoče porabiti tudi nova sredstva. Ko- liko žrtvuje že sedaj učiteljstvo v svoji orga- nizaciji v prilog kmetijsko in gospodinjstvo nadaljevalnega šolstva; koliko žrtvuje za mlad- insko literaturo in okrepitev naroda z njo »Naš Rod« in »Mladinska Matica«; koliko žrtvuje učiteljstvo za pedagoško literaturo, »Popotnik«, in je žrtvovalo za šolsko razsta- vo iz lastne članarine organizacije, da dvigne šolstvo naroda na čim višjo stopnjo; koliko žrtvuje za povzdigo narodno prosvetnega de- la izven šole in hoče to delo, ki je sedaj pod- prto s šolskim zakonom, podpreti še s svojo privatno iniciativo in zopet oživotvoriti »Prosvetov«, glasilo za izvenšolsko prosvetno delo učiteljstva.

Za to delo, za katero bi moralo dobiti prav za prav od oficijelne strani učiteljstvo materialno podporo v tako izdatni meri, da razvije svojo privatno iniciativo lahko v pol- nem razmahu, za to delo si išče učiteljstvo javnih sredstev, potem svojega poštenega de- la — ne pa zase!

Kar dobi iz naroda, to hoče dati zopet tisočero pomnoženo narodu, v njega podvig in utrditev in s tem v utrditev države.

V tem je problem in jedro Učiteljske Gospodarske Poslovalnice! Kdor hoče po- drediti učiteljske ideale, ta naj udari »Posloval- nice«! — Mi učitelji jo hočemo čuvati!

ščiti stanovskih interesov, smatra odbor, da je organizacija zastavila vse napore in storila vse, kar je bilo v njeni moči.

O izveštju je govorila na to le tov. ga. Nikoletičeva, učiteljica v Skoplju, ki je zahte- vala od uprave UJU, da se čimbolj zavzame za izjednačenje materialnih prejemkov po- ročenih učiteljic z neporočenimi. Izrekala je protest proti temu, da se odvezema z učiteljji poročenim učiteljicam stanarinski dodatek. Navaja nekaj običajnih slučajev, s katerimi so poročene žene zastopavljene in zahteva, da uprava UJU deluje na to, da se ta krivica odpravi.

Na njene pripombe je odgovoril podpred- sednik UJU tov. Vujanac, ki je točasno pred- sedoval skupščini.

V tem prevzame predsedstvo predsednik Vlada Petrovič, ki ugotovi, da se ni nihče več javil k besedi, kar znači, da kongres priznava delo uprave in poročilo o delu UJU in se strinja z njim. »Mi smo res delali kolikor smo mogli in kakor smo umeli. Vprašam vas, ako (»primete«) sprejmete poročilo odseka in daste s tem upravi razrešnico?« Sprejeto so- glasno! Ker ostali odseki še niso izdelali po- ročil, je zaključil ob 6. uri skupščino in jo napovedal za naslednji dan ob 9. uri.

VEČERNI KONCERT UČIT. PEV. ZBORA »MARINKOVIČ«

Ob 21. se je vršil koncert učiteljskega pevskega društva »Marinkovič« iz Beograda v oficirskem domu.

Dvorana je bila nabito polna in se je udeležilo koncerta skoro vse učiteljstvo, ki je prišlo na kongres UJU.

Nastopil je učiteljski mešani zbor, ki ga je vodil dirigent g. Vladimir Slatin, profesor glasbene akademije v Beogradu.

»Marinkovič« se obeta lepa prihodnost. Zapel je med drugim dva Mokranjeva ru- koveta Krstičeva »Bajko srpskega junaka«. Pri koncertu je sodeloval z nekaj solotočkami tudi g. Janković.

Zatem se je vršil ples. Med odmorom je pozdravil učiteljsko pevsko društvo »Marin- kovič« predsednik ljubljanskega učiteljskega zbora tov. Drago Zupančič, ki je izmenjal z dirigentom znaka obeh pevskih zborov.

NADALJEVANJE KONGRESA DNE 22. AVGUSTA 1930.

Ob 9. dopoldne se je nadaljeval v veliki univerzitetni dvorani kongres UJU.

Predsedoval je tov. Vlada Petrovič. Slo- venski zapisnik je vodil tov. Miloš Verk iz Rogaske Slatine. Ogromna dvorana je bila že pred pričetkom povsem napolnjena, tako da so morali posetniki stati na hodnikih.

POROČILO ODSEKA ZA PRAVILA.

Predsednik je dal besedo tov. Milana Ra- brenoviču, ki je bil predsednik odseka za pravila.

On je izvajal jako precizno stališče od- seka.

Odsek je pri svojem delu gledal v prvi vrsti na to, da se najde baza za sporazumno delo brez preglasovanja. Vkljub temu je v odboru prišlo do odvojenega mišljenja treh članov.

Poudaril je, da v pogledu smotra UJU in njegovega delovanja ni bilo različnih naziranj. Do različnih naziranj je prišlo v pogledu te- ga, ali naj se UJU organizira po sekcijah v dosedanjem pravcu ali po banovinah.

On pravi: Ker današnje sekcije niso osnovane ne na plemenski in ne pokrajinski osnovi ter imajo svoje velike prosvetne in gospodarske ustanove, jih je treba nadalje obdržati, kakor so to storili profesorji, zdrav- niki itd. Toda, da bi se ustreglo tudi onim, ki so za banovinske sekcije, se je pristalo tudi na ta način, da se take sekcije lahko formirajo tam, kjer se 2/3 sreskih društev ba- novinskega teritorija izreče za to na svojih zborovanjih. Poleg tega se prepusti obmejnim društvom, da na svojih zborovanjih z 2/3 ve- čino sklepajo, kateri sekciji se hočejo priklju- čiti.

Na ta način se je hotelo zadovoljiti vse struje.

Ako se osvoji ta temelj, se bo Udu- ženje okrepiło in enako tudi navdušenje za delo, kar bo dvignilo naš ugled in potrebno priznanje.

Na to stališče so v odseku pristali dele- gati sekcije Beograd, Ljubljana in Split, a so bile proti temu sekcije Zagreb in Sarajevo. Oni so stali na stališču, da je s pravili treba predvideti samo banovinske sekcije.

Poročilo o odsekovem stališču je na to prečital sourednik »Narodne Prosvete« tov. Dušan Prica.

Poleg gornjega stališča in točke je od- sek predlagal izpremembe k projektu, ki ga obsega »Izveštaj«, še:

1. da se vnese poleg narodnega tudi dr- žavno edinstvo, ki je po 6. jan. 1929. dobilo nestranskarški značaj;

2. da sme UJU imeti tudi pevske od- seke;

3. da so v širjem izvršnem odboru tudi predsedniki vseh sekcij, ki se morajo sestati na seje najmanj vsaka 2 meseca, na stro- ške centralne blagajne ter rešujejo vse glav- ne posle Uduženja in o njih napravljajo sklepe, ki so obvezni za ožji odbor, da jih izvede;

4. v prehodnih določbah je odsek stavil izpremenjalni predlog, da naj ostane stari od- bor do potrditve novih pravil, izvoli se pa odbor tudi po novih pravih, ki stopi šele te- daj v funkcijo, ko bodo nova pravila odobre- na. (To stališče je plenum zavrgel popoldne, dočim je bilo dopoldne sprejeto, ker se sploh ni debatiralo o teh 4 točkah, ampak samo o sekcijah ter je zaradi tega prišlo popoldne do nespornazuma pri volitvah.)

IZJAVA POV. UJU ZAGREB GLEDE PRAVIL.

Takoj po govoru tov. Rabrenoviča in čis- tanju poročila po poročevalcu tov. Prici je govoril g. Josip Pezelj, predstavnik zagreb- škega poverjeništv, ki je prečital naslednjo

Deklaracijo Uduženja jugoslovenskega učiteljstva pov. Zagreb.

Učiteljstvo uduženo v tem poverjeni- štvu, deluje stalno za šolo in stan, v smeri popolnega jugoslovenskega državnega edin- stva. V tem pogledu je edina direktiva vse- mu učiteljstvu iz teh krajev, obnovitveno stremeljenje Nj. V. kralja in kraljevske vlade, v katerem sodeluje učiteljstvo z največjo udanostjo.

V tem smislu je bila prirejena, in se je tudi spontano izvršila, naša IX. pokrajinska skupščina v Beogradu dne 19. avgusta, katere sklepe odobrava vse uduženo in neudruženo učiteljstvo iz teh krajev.

Sklicujoč se na ta dejstva in v zvezi z go- tovinimi pojavi zadnjih dni pri nas, zahteva naše učiteljstvo na današnji skupščini nasled- nje:

1. Sprememba pravil naj se neizogibno izvede z reorganizacijo po banovinah.

2. Podlaga uduženja je državno-nacijon- alna v smeri integralnega jugoslovenskega edinstva, da se pa more v uduženju to iz- vesti, mora vladati princip večine in ne pro- porca, po katerem bi moglo priti do izraza strankarstvo, proti kateremu se bori to po- verjeništv že nekaj let na vseh zborovanjih.

3. Za čim učinkovitejšo izvedbo tega smo- tra zahtevamo, da pridejo v odbor aktivni učitelji in da se deluje v izključno nacional- nem duhu.

4. Z ozirom na pred kratkim podano iz- javo zagrebških aktivnih učiteljev, ki so bili dosedaj izven skupnega uduženja, a želijo z nami popolno edinstvo v delu za kralja in domovino, izjavljamo največjo pripravljenost za ujedinjenje vseh učiteljskih vrst na pod- lagi popolne enakopravnosti in splošnih, pro- svetnih in stanovskih interesov.

5. Apeliramo na današnjo skupščino in vse tovarišice(ice), ki so prožeti s pravim na- cijonalizmom, da sprejmejo to v današnjo resolucijo skupščine ter, da to tudi izvedejo, kar bo v dobro naše organizacije in v interesu celoga učiteljskega stanu.

STALIŠČE SEKCIJE LJUBLJANA GLEDE PRAVIL.

Po izjavi sekcije Zagreb se je razvila ob- širna debata.

Poverjenik pov. UJU Ljubljana tov. An- drej Skulj je izjavil v imenu sekcije Ljublja- na, da si osvaja sekcija stališče odseka glede sekcij po sedanjih poverjeništvih ali po ba- novinah, ker je to stališče jako liberalno in širokogrudno ter prepušča možnost razvoja na en ali drugi način ter evolutijski razvoj stvari. Noče ničesar oktroirati in nasilno ali revolucionarno izvesti, ampak se pusti svo- bodi in najširše soodločevanje, nekak plebi- scit v tem vprašanju članstvu.

DEBATA.

Tov. Vasa Oreščanin govori proti pred- logu in za banovinske sekcije.

Tov. Dušan Vitorovič iz Niša pravi: Po izjavi g. Skulja in po resoluciji sekcije Beo- grad smatram, da je vprašanje reorganizacije definitivno rešeno. Niti eden, ki je iznesel na- sprotno mišljenje, ni doprinesel potrebnih argumentov in krepkih razlogov v obrambo svojega stališča. Čudi me izjava tovarišev iz Zagreba, ki so dosedaj najživejše zastopali sedanjo razdelitev. Prosim tovarišev iz sekcije Beograd, da se priključijo tovarišem iz sekcije Ljubljana in da glasujemo za predlog odbora.

Tov. Djurić iz Strumice veli: Obžalujem, da na tej skupščini slišim besede pleme, po- krajina in provincializem. Razdelitev po ba- novinah bi zelo radi sprejeli tudi mi učitelji iz Južne Srbije, ker bi bil to naš lokalni inter- es, da dobimo sekcijo v Skoplju. Toda mi ne gledamo na naš lokalni interes, nego na cel. V imenu učit. društva iz Strumice prosim to- variše, da glasujejo za predlog odbora.

Tov. Nedeljko Lazarevič iz Sarajeva pred- laga, da se uvedejo banovinske sekcije z mo- difikacijo, da se več manjših lahko združi v eno večjo.

V prilog odborove predloga so še go- vorili tov. Boža Josinovič iz Sabca, Dušan Sestan iz Ptuja, Radoje Ristić iz Vlad. Hana, Stojadin Petrovič iz Jagodine, tova. Nikoletić iz Skoplja, Filip Tošović iz Beograda, Milan Cvijović iz Beograda.

Tov. Zarije Jovanović je zagovarjal upra- vo brez vsakih sekcij, da bi bila samo sreska društva in centrala.

IZJAVA POV. UJU SARAJEVO GLEDE PRAVIL.

Tov. Radomir Popović, sarajevski pover- jenik, zastopa stališče osnovanja sekcij po ba- novinah in očita sekciji Beograd posebno čis- nom iz Beograda.

Resolucija učiteljstva sekcije Sarajevo. (Objavljena v »Politiki«.)

Delegati sreskih učiteljskih društev po- verjeništv Sarajevo so priredili danes sesa- nek radi nekih vesti o razdiranju Uduženja jugoslovenskega učiteljstva in na tem sestanku podpisali sledečo izjavo:

Mi smo za edinstvo Uduženja jugoslo- venskega učiteljstva s sedežem glavnega od- bora v Beogradu in s sekcijami po razdelitvi naše države na upravne teritorije (deset sekcij).

Beograd, 20. avgusta 1930. Predsednik sarajev. sekcije: Radomir Popović.

(Sledi še štirideset podpisov delegatov sreskih učit. društev sarajevskega poverje- ništva.)

Jubilejni kongres Uduženja Jugo- slovenskega Učiteljstva.

Nova pravila UJU. — Resolucija kongresa. — Bur- e volitev nove upra- ve — Izjava sedanjega pre- sednika UJU Milana Rabrenoviča in biv- šega urednika »Narodne Prosvete« Milutina Stankoviča o dogodkih na skupščini in položaju po kongresu.

NADALJEVANJE SKUPŠČINE POPOL. DNE 21. AVG. 1930.

Popoldne po otvoritvi razstave je nada- ljevala skupščina svoje delo ob 4. uri.

Ker niso bila še gotova poročila odsekov, je povzela besedo podpredsednika UJU gđe. Jelisava Vavra, ki je ob tej priliki tolmачila pismene pozdrave nekega tajnika učiteljskega uduženja v Ameriki, s katerim se je sezna- nila v Londonu na nekem mednarodnem učiteljskem kongresu in ki ji je izročil pismen pozdrav za naš kongres, ki ga je prečitala.

ki so jih poslane razne šole iz Dravske bano- vine. V sobi za jezikovni pouk je večina ob- iskovalcev pazno ogledovala lepo ilustrirane pismene izdelke iz Sv. Lovrenca na Pohorju. Tudi ilustrirane spise naloge iz Mokronoga in Mostarja so vzbujale pozornost. Veliko zanimanje je vladalo tudi za šolski list »Naša Mladost«, ki ga izdajajo učenci višjih razre- dov osemrazrednice na Bledu.

Vse ostale sobe, kjer so bili razstavljeni otroški izdelki, so pokazale najlepši primer zveze med rokovornim poukom, risanjem in ostalimi predmeti. V sobi za zemljepisje in zgodovino je bilo razstavljenih mnogo zem- ljevidov in reliefov otroških izdelkov in pa risbe predstavljajoče zgodovinske dogodke. Tudi nekaj »lesenega« starinskega orožja je bilo. Kako dobro se da uporabljati ročno delo za utrjevanje zemljepisnega pouka, je pokazal način, ki ga je uvedel tov. Princič na osnovni šoli na Viču pri Ljubljani. Učenci narišejo najprej n. pr. eno banovino, nato jo prekopirajo na tenko desko in iz rezljarsko žago izrežejo in nanjo narišejo zopet ves zem- ljevid. Na ta način se otrokom najbolj utis- nejo v spomin oblike posameznih banovin ali držav. Veliko pozornost je vzbujal tudi relief Jugoslavije, ki so ga izdelali učenci 5. in 6. razreda osnovne šole v Ormožu. Tudi zbirka slik iz Evrope, Azije, Afrike in Amerike, ka- kršne je uvedel tov. Vranc v Studencih pri Mariboru, so bile predmet velikega zanimanja.

»Nauk o priradi« je bil naslov sosednje sobe. Risbe, nalepljenje, izdelki iz flovice in lesa so pričali kako nazorno se poučuje pri- rodopis in prirodoslovje s pomočjo ročnega dela. V tej sobi si videl najrazličnejše orodje, modele ptičev, rastlin in tudi fizikalne apa- rate in vse samo izdelki učencev. Le ena miza je bila namenjena šolskim vrtovom in tu je bilo poleg načrtov razstavljeno tudi orodje, ki se na šolskih vrtovih uporablja. Priznati se pa mora, da je bila to najlepše urejena soba.

POROČILO VERIFIKACIJSKEGA ODBORA

je bilo soglasno sprejeto brez debate.

POROČILO ODSEKA O LETNEM IZ- VESTJU UJU.

Tov. Mil. Majstorovič, ki je bil poročev- valec tega odseka, je prečital poročilo odseka o izveštju UJU.

Odsek je ugotovil, da je bilo v prošlem letu več uspehov nego neuspehov. Organiza- cija je dosegla lepe uspehe z ozirom na oja- čenje in izpolnitev organizacije. Ako tudi ni bilo toliko enakega uspeha pri delu na za- v.

V sobi za računstvo in geometrijo je bilo poleg računskih zvezkov mnogo primitiv- nih in tudi boljše izdelanih računov. Razna geometrična telesa izdelana iz lesa in lepene- ke in drugi pripomočki za računski pouk so tudi lep dokaz, da se dajo tudi pri tem pouku uporabljati ročna dela kot učni pripomoček.

Zadnja soba je bila namenjena učitelj- skim izdelkom. Razstavljeni so bile nagačene živali, skioptikon, herbariji, razni reliefi, med katerimi so posebno pozornost vzbujali oni, ki jih je razstavil tov. Princič iz Viča in pa velik relief tov. Tihomira Trivunca iz Beo- grada. V tej sobi je bil razstavljen tudi na- črt tov. Vrance za kompleksni pouk in pa Fromova stavnica, ki je bila na razstavi tudi prodana.

Na hodniku je bilo razstavljenih tudi več statističnih pol- o manjšinskem šolstvu v Dravski banovini in pa primerjalna statistika osnovnega šolstva med letom 1918. in 1930. v Dravski banovini, ki jih je izdelal tovariš Petrovec iz Ljubljane. Bile so to edine stati- stike na razstavi.

Poudariti je treba, da je prirejena raz- stava povsem zadostila svojemu namenu in pokazala kaj zmore osnovna šola. Pravilno postopanje pri pouku in pravo razumevanje otroka in njegovih zmognosti more dovesti do takih uspehov, kot jih je pokazala jugo- slovenska narodna šola na tej razstavi in s takimi uspehi stopimo lahko z mirno vestjo pred svetovno javnost in dokažemo z njimi, da stopa jugoslovenska narodna šola v prvih vrstah sodobnega šolstva.

Zeliti bi bilo, da se priredijo slične raz- stave tudi po posameznih banovinah, kjer bi prišlo do izraza še podrobnejše delo posa- meznih šol in ki naj bi bile priprave za drugo državno razstavo, na kateri bi nastopili zopet skupno in pokazali napredek in stanje naše šole še podrobneje.